

<p>СЕКЦІЯ 6 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІК</p> <p>SECTION 6 ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC FOUNDATIONS OF WORLD AND NATIONAL ECONOMIES</p>

Атаманюк Еліна

к.е.н., доцент

Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна

ЛЮДСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВІННИЧЧИНИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Для будь-якої країни важливою умовою стабільності та конкурентоздатності у глобальних масштабах є її внутрішня організація, здатність швидко реагувати на нові виклики та адаптуватись до нових соціально-економічних реалій. Значно актуалізуються питання створення добре організованих локальних систем, які є більш мобільними у порівнянні із загальнонаціональними.

Зважаючи на активне поширення процесів децентралізації в усіх сферах соціально-економічного життя країни та відповідне зростання ролі органів місцевого самоврядування і територіальних громад, підвищення статусу особистості як суб'єкта соціально-економічної політики, очевидно стає необхідність всебічного сприяння людському розвитку населення країни, регіону, окремої територіальної громади та особи, які мають стати ключовим елементом сучасних соціально-економічних систем.

Оцінка рівня розвитку людського потенціалу населення регіонів України здійснюється на основі регіонального індексу людського розвитку. Початок вимірювання людського розвитку належить до 90-х років минулого століття, коли експертами ООН у доповіді «Концепція та вимір людського розвитку» [1] була сформульована концепція людського розвитку у її сучасному розумінні. У цій доповіді був введений у публічний обіг Індекс розвитку людського потенціалу (або людського розвитку), основними складовими якого були визначені здоров'я, матеріальне благополуччя та освіта [2]. Україна, за підсумками 2013 р., посідала у світовому рейтингу 83 позицію і відносилася до країн із високим Індексом людського розвитку.

Національна Методика оцінки регіонального людського розвитку призначена для моніторингу стану людського розвитку у регіонах України. До розрахунку

регіонального індексу людського розвитку включено 33 показника, об'єднані у 6 блоків відповідно до основних аспектів людського розвитку: відтворення населення, соціальне становище, комфортне життя, добробут, гідна праця і освіта [3].

Відповідно до національної Методики у 2013 р. Вінницька область посідала 18-те місце із 25 регіонів, Методика ООН засвідчила її 17-те місце у рейтингу. Близькість місць у рейтингу показників, розрахованих за обома методиками, є свідченням вищої ймовірності достовірності результатів. Водночас значення даного показника є не надто високим.

Використовуючи інтегральний Індекс для аналізу ситуації, слід мати на увазі склад і вагу його окремих компонентів.

1. Відтворення населення. Населення є суб'єктом і водночас головною рушійною силою всього суспільного розвитку, а сучасні параметри його відтворення виступають тією базисною детермінантою, від якої залежать як темпи та пропорції економічного поступу, так і можливості та пріоритети соціального розвитку. За показником сумарного коефіцієнта народжуваності у 0,1063 Вінницька область у 2013 р. посідала 15 місце. Лідером виявилася Рівненська область (0,1276), найгіршим значенням характеризувався індекс у Луганській (0,0826). У порівнянні з іншими складовими регіонального індексу людського розвитку як країни, так і Вінниччини зокрема, аспект відтворення населення має одне із найвищих значень на рівні із показником освіти.

2. Рівень освіти населення. Освіта готує людину до складнощів сучасного життя, забезпечує їй свободу інтелектуального, професійного та соціального вибору. Саме тому вона є ключовим елементом забезпечення сталого розвитку людського потенціалу як фактора розвитку економіки регіону. У загальному за блоком «Рівень освіти населення» Вінницький регіон посів у 2013 р. досить високе 6 місце після 18 у 2011 р. та 13 у 2012 р. із найвищим у 2004-2013 рр. абсолютним значенням коефіцієнта у 0,8375, що вказує на значний потенціал даного аспекту людського розвитку для його використання у економіці області.

3. Добробут. Рівень добробуту населення є тією матеріальною основою, яка не тільки забезпечує якісний його розвиток, але й дає змогу обирати напрямок цього розвитку. За аспектом добробуту за 2004-2013 рр. було досягнуто найбільшого прогресу по Україні загалом – у 18 регіонах значення відповідного індексу збільшилося на 30 % та більше [4]. У загальному по блоку, який відповідає за добробут населення, досліджуваний регіон займав 17 позицію із значенням коефіцієнта 0,5677. Це не найкраще абсолютне значення коефіцієнта (вищі рівні спостерігалися у 2005, 2006 і 2011 рр.) та найгірша з 2004 р. позиція між регіонами України.

4. Гідна праця. Даний блок регіонального індексу людського розвитку безпосередньо стосується сфери зайнятості регіону, як основної форми реалізації економічної активності населення і засобу для забезпечення його добробуту. Місце Вінницької області за показниками блоку «Гідна праця» знаходиться лише наприкінці другого десятку (17 місце із значенням часткового індексу 0,5499). Абсолютне значення даного коефіцієнта хоч і має позитивну динаміку починаючи

із 2010 року, однак її інтенсивність не змогла повернути регіону втрачену у 2004 році 9 позицію.

5. Соціальне становище. Соціальна ситуація є доволі складним та комплексним поняттям, при дослідженні якого виокремлюють різні компоненти відповідно до мети аналізу. Складовими цього блоку є стан суспільного здоров'я, соціальне самопочуття та соціальна напруга і безпека. Стан соціального середовища є найгіршим серед всіх аспектів людського розвитку в Україні за період з 2004 р. по 2013 р.: за жодним з його параметрів не відбулось відчутного прогресу. Найкращою для Вінниччини була 8 позиція у загальноукраїнському рейтингу у 2006 р., однак, протягом 2004-2013 рр. вона не опускалася нижче 11 місця. Позитивним було також поступове зростання даного індексу протягом 2008-2012 рр., що поставило його практично на один щабель із найкращим показником, зафіксованим у 2005 році.

6. Комфортне життя. Комфортність проживання у регіоні характеризується забезпеченістю населення житлом (враховуючи рівень його обладнання), розвитком соціальної інфраструктури та станом навколишнього природного середовища. За рівнем комфортності проживання Вінницька область у 2013 р. має найгірший показник із шести блоків, які визначені для оцінки людського розвитку населення регіонів України, займаючи 19 місце серед інших областей. Водночас, погляд на даний показник у динаміці засвідчує, що його абсолютне значення є нижчим лише у порівнянні із індексом за 2012 р. і поступово зростало починаючи із 2006 року. Відповідно, рейтинг області протягом 2004-2012 рр. перебував у межах 23-25 місць. У 2013 р. область покращила своє місце одразу на 5 позицій.

Таким чином, проведений аналіз засвідчує недостатню активність суб'єктів соціально-економічної політики Вінниччини у забезпеченні відповідних умов для ефективного відтворення людського потенціалу регіону. Це вказує на наявність значного потенціалу економічного зростання та соціального розвитку регіону за умови підвищення дієвості політики сприяння людському розвитку у визначених сферах з боку суб'єктів національного та регіонального рівнів.

Список використаних джерел

1. Держава і суспільство в Україні : історія і сучасність / За ред. д.і.н. О. М. Майбороди – К. : ІПіЕНДім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. – 184 с.
2. Державний бюджет і бюджетна стратегія в умовах економічних реформ : у 4 т. / ДННУ «Акад. фін. управління». – К., 2011. – Т. 4 : Державні соціальні видатки : напрями раціоналізації та підвищення ефективності. – 2011. – 608 с.
3. Регіональний людський розвиток : статистичний бюлетень // Державна служба статистики, 2014. – 62 с.
4. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. – К., 2015. – 244 с.

